

Ukidanje uredbe kojom se onemogućavaju istraživanja u oblasti odbrane je slika stanja demokratije u Srbiji

Grupa organizacija civilnog društva i eksperata ističe da je način na koji se donose, menjaju i ukidaju zakonska i podzakonska akta verna slika katastrofalnog stanja u kome se nalazi demokratija u Srbiji. Sadržaj, donošenje i hitno ukidanje uredbe kojom se određuje da je za naučna i druga istraživanja od značaja za odbranu zemlje, a koja se sprovode u saradnji sa stranim subjektima, neophodno odobrenje nadležnih organa, predstavljaju kršenje svih načela demokratije, vladavine prava i slobode izražavanja.

Ovaj propis koji je vlada najpre netransparentno donela, a onda ga i ukinula, ograničio bi akademske slobode i kršio Ustav Republike Srbije, pravo na slobodu izražavanja, Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o ljudskim i građanskim pravima. Njime bi se gotovo potpuno onemogućila nezavisna istraživanja u različitim oblastima – od prirodno-matematičkih i društvenih nauka, pa sve do istraživanja ruda i mineralnih resursa, što u aktuelnom kontekstu borbe protiv prljavih tehnologija u Srbiji naročito budi sumnju u namere donosioca. To znači da bi Vlada mogla da uskrati saglasnost za sprovođenje istraživanja koja se vrše u ovim oblastima u saradnji sa stranim subjektima ukoliko svojevoljno proceni da ugrožavaju odbranu zemlje, čime se otvara mogućnost zloupotreba i sprečava se slobodno i nezavisno istraživanje i informisanje javnosti.

Uredba ne samo da bi bila suprotna deklarativnom opredeljenju Srbije za pristupanje EU, već bi zbog postavljanja restrikcija na saradnju domaćih istraživača sa stranim subjektima, ozbiljno otežavala međunarodnu naučnu i istraživačku saradnju fakulteta, instituta i udruženja građana iz Srbije, koja se finansiraju iz stranih fondova. Time bi se zapravo postavila brana javnosti da kontroliše zloupotrebe koje bi državni organi mogli da vrše, istraživači ne bi mogli da intervjuišu uzbunjivače koji reaguju na nezakonite postupke ili samo da ispituju javno mnjenje. Dovoljno bi bilo da nadležni organi ne daju odobrenje pod izgovorom da se time ugrožava nacionalna bezbednost.

Ovo je drugi put da vlada pokušava da donese ovakvu uredbu. Pokušaj iz 2017. godine je sprečen zahvaljujući oštroj reakciji javnosti. Da bi se otklonila opasnost da se ovakav ili sličan propis ponovo donese, tražimo da se ukine sporni član 71a Zakona o odbrani na osnovu koga je i doneta pa ukinuta jučerašnja Uredba. Međutim, postoji bojazan da razlozi za ovaj najnoviji pokušaj ukidanja transparentnosti i gušenja slobode govora imaju korene u sve čvršćim savezima naše države sa onim režimima koji su poznati po mnogo brutalnijim obračunima sa političkim protivnicima, nezavisnim medijima i nevladinim organizacijama.

Kao i u nedavnim primerima donošenja, ukidanja i izmena dva zakona zbog kojih su izbili masovni građanski protesti, i ovo je još jedan dokaz da u Srbiji nema podele vlasti i nezavisnosti institucija. Nakon što je ponovo potvrđeno da nisu samo zakoni, već i podzakonska akta rezultat volje predsednika Srbije, a Ustavom definisane procedure samo ukras koji pomaže u imitaciji vladavine prava, jasno je da civilno društvo ostaje jedna od retkih brana potpunoj samovlasti. Ukoliko se ovakvi nasrtaji na njega budu nastavili, i taj poslednji bedem demokratije u Srbiji će biti porušen. Zbog toga pozivamo javnost, medije, nevladine organizacije, akademsku zajednicu, aktiviste i branitelje ljudskih prava da podignu glas protiv ovakvih namera vlasti.

Potpisnici:

ASTRA

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Beogradski centar za ljudska prava

CRTA

Građanske inicijative

Komitet pravnika za ljudska prava

Mreža za politike prema drogama u jugoistočnoj Evropi